

Regeringskansliet

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten

**Kameraövervakningslagen och möjligheterna
att använda drönare för berättigade ändamål**

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460).....	4
3	Bakgrund.....	5
4	Grundläggande reglering till skydd för den personliga integriteten	5
4.1	Regeringsformen	5
4.2	Europakonventionen och Europarådets dataskyddskonvention	6
4.2.1	Europakonventionen	6
4.2.2	Europarådets dataskyddskonvention	6
4.3	EU: stadga och det nuvarande dataskyddsdirektivet	6
4.3.1	EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna	6
4.3.2	Det nuvarande dataskyddsdirektivet.....	7
4.4	Personuppgiftslagen	7
4.5	Datainspektionens tillsyn.....	8
4.6	EU:s dataskyddsreform – dataskyddsförordningen och det nya dataskyddsdirektivet.....	9
4.6.1	Dataskyddsförordningen.....	9
4.6.2	Det nya dataskyddsdirektivet.....	9
4.7	Annan lagstiftning till skydd för den personliga integriteten.....	10
5	Kameraövervakningslagen	10
5.1	Den svenska regleringen av kameraövervakning	10
5.2	Definitioner och tillämpningsområde	11
5.3	Allmänna krav	12
5.4	Kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde	12
5.4.1	Tillstånd är huvudregeln	12
5.4.2	Vissa undantag från tillståndskravet	13
5.4.3	Kameraövervakning efter anmälan	14
5.4.4	Ansökan och beslut om tillstånd.....	14
5.4.5	Anmälan	15
5.5	Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde	15
5.6	Upplivningsplikten.....	15
5.7	Behandling av bild- och ljudmaterial, tystnadsplikt m.m	16
5.8	Tillsyn.....	17
5.9	Skadestånd, straff och överklagande	17
5.10	Utredningen om kameraövervakning – brottsbekämpning och integritetsskydd	18

6	Drönartekniken	18
6.1	Drönartekniken.....	18
6.2	Reglering om luftfartssäkerhet och skydd av geografisk information	19
6.3	Skyddslagen och säkerhetsskyddslagen	20
7	Kameraövervakningslagens tillämpningsområde och den nya tekniken.....	21
7.1	Kameraövervakningslagen är tillämplig på drönare.....	21
7.2	Kameraövervakningslagen är inte tillämplig på en dashcam.....	21
7.3	Datainspektionens information om tillstånd till kameraövervakning med drönare	22
8	Hur ska användningen av kamerautrustade drönare för berättigade ändamål säkerställas?	23
8.1	Kameraövervakningslagen bör ändras.....	23
8.2	Ett undantag från tillståndsplikten för kamerautrustade drönare bör inte införas	24
8.3	Viss användning av kamerautrustade drönare bör undantas från kameraövervakningslagens tillämpningsområde	26
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	28
10	Konsekvenser	29
11	Författningskommentar	30
11.1	Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460)	30

1 Sammanfattning

I promemorian föreslås att kameraövervakningslagen (2013:460) inte ska tillämpas vid kameraövervakning som bedrivs med en kamera som är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, en s.k. drönare, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet. Detta innebär att personuppgiftslagen (1998:204) i stället ska tillämpas och att något tillstånd inte kommer att krävas vid sådan övervakning. Syftet med förslaget är att säkerställa att kamerautrustade drönare kan användas för berättigade ändamål samtidigt som ett starkt integritetsskydd garanteras. Regleringen i personuppgiftslagen innebär att det inte kommer att vara tillåtet att använda drönare på ett sätt som medför kränkningar av den personliga integriteten. Detta betyder att den som använder kamerautrustade drönare måste vidta åtgärder för att undvika integritetskränkningar, t.ex. genom att se till att övervakning endast sker för legitima ändamål och på ett öppet sätt. Datainspektionen utövar tillsyn över att reglerna i personuppgiftslagen följs.

Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460)

Härigenom föreskrivs att det i kameraövervakningslagen (2013:460) ska införas en ny paragraf, 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Lagen gäller inte vid kameraövervakning som bedrivs med en övervakningskamera som är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017.
 2. Beslut om tillstånd till sådan kameraövervakning som avses i 5 a § och som har meddelats före ikraftträdandet upphör att gälla den 1 augusti 2017.

3 Bakgrund

Regeringen beslutade i november 2015 om direktiv till Utredningen om kameraövervakning – brottsbekämpning och integritetsskydd (Ju 2015:14, dir. 2015:125). Utredningen gavs bl.a. i uppdrag att undersöka hur kameraövervakningslagens tillämpningsområde förhåller sig till användning av ny teknik, såsom t.ex. kamerautrustade drönare, och att ta ställning till om det behövs integritetsstärkande eller teknikfrämjande åtgärder. Bakgrunden till utredningens uppdrag i denna del var bl.a. att rättsläget bedömdes som osäkert när det gällde i vilken mån kamerautrustade drönare och motsvarande annan ny teknik omfattades av lagens tillämpningsområde. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 juni 2017.

Efter att utredningen tillsattes har rättsläget i fråga om kamerautrustade drönare klarlagts genom ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen den 21 oktober 2016 (mål nr 78-16). Högsta förvaltningsdomstolen gjorde bedömningen att en kamera som är monterad på en drönare ska anses vara en sådan övervakningskamera som omfattas av kameraövervakningslagens tillämpningsområde. Detta innebär att det som huvudregel krävs tillstånd för att använda en sådan drönare på en plats dit allmänheten har tillträde.

Drönartekniken har många betydelsefulla användningsområden och kan vara till stor nytta inom bl.a. räddningsarbete, skogs- och jordbruk samt journalistisk verksamhet. Det har ifrågasatts om det finns tillräckliga möjligheter att använda tekniken för sådana berättigade ändamål efter Högsta förvaltningsdomstolens avgörande. En ny reglering till följd av förslag från den pågående utredningen avseende kameraövervakningslagen kan sannolikt inte träda i kraft förrän tidigast våren 2018. I denna promemoria undersöks därför behovet av och möjligheterna till en snabbare lösning av frågan genom ändringar i kamerövervakningslagen. En förutsättning för detta är att enskildas rätt till skydd mot integritetskränkande övervakning kan garanteras.

4 Grundläggande reglering till skydd för den personliga integriteten

4.1 Regeringsformen

Av målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § RF framgår att den offentliga makten ska utövas med respekt för den enskilda människans frihet och värdighet samt att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv. Vidare följer av 2 kap. 6 § andra stycket RF att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Begränsningar i denna rättighet får endast göras i lag och under de förutsättningar som anges i 2 kap. 21 och 22 §§ RF.

4.2 Europakonventionen och Europarådets dataskyddskonvention

4.2.1 Europakonventionen

Rätten till skydd för den personliga integriteten ingår som en del i rätten till respekt för privatlivet enligt den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Av artikel 8 i Europakonventionen följer att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En offentlig myndighet får inte inskränka denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Europakonventionen är sedan den 1 januari 1995 inkorporerad i svensk rätt och gäller som svensk lag (lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna).

4.2.2 Europarådets dataskyddskonvention

Inom Europarådet antogs 1981 en konvention (nr 108) om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, den s.k. dataskyddskonventionen. Till konventionen hör ett tilläggsprotokoll och dessutom vissa kompletteringar i form av ett antal rekommendationer på dataskyddsområdet. Konventionens syfte är att säkerställa den enskildes rätt till personlig integritet i samband med automatiserad behandling av personuppgifter. Regleringen kan ses som en precisering av skyddet enligt artikel 8 i Europakonventionen vad gäller just automatiserad behandling av personuppgifter. Inom Europarådet pågår för närvarande en översyn av konventionen. Samtliga medlemsstater i EU har tillträtt konventionen.

4.3 EU: stadga och det nuvarande dataskyddsdirektivet

4.3.1 EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna

Enligt artikel 6.1 i EU-fördraget ska EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna ha samma rättsliga värde som fördragen. I stadgan bekräftas de rättigheter som har sin grund i medlemsstaternas gemensamma förfatningstraditioner och internationella förpliktelser, Europakonventionen, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Stadgans huvudsakliga syfte är således att kodifiera de grundläggande fri- och rättigheter som EU redan erkänner.

I stadgans artikel 7 föreskrivs, efter förebild i artikel 8 i Europakonventionen, att var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sin korrespondens. Av artikel 8 följer vidare att var och en har en rätt till skydd för personuppgifter. Rättighetens innebörd är att personuppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund.

4.3.2 Det nuvarande dataskyddsdirektivet

Den allmänna regleringen om behandling av personuppgifter inom EU finns i dag i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om behandling av det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Direktivet syftar till att garantera en hög och i alla medlemsstater likvärdig skyddsnivå när det gäller enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter, samt att främja ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna i EU. Dataskyddsdirektivet omfattar behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad samt manuell behandling av personuppgifter som ingår eller kommer att ingå i ett register. Direktivet omfattar däremot inte behandling av personuppgifter på områden som faller utanför unionsrätten, t.ex. allmän säkerhet och försvar. Det omfattar inte heller behandling av personuppgifter av en fysisk person som är av rent privat natur.

4.4 Personuppgiftslagen

Dataskyddsdirektivet har genomförts i svensk rätt huvudsakligen genom personuppgiftslagen, förkortad PUL. Bestämmelserna i personuppgiftslagen har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Personuppgiftslagen följer i princip dataskyddsdirektivets struktur och innehåller liksom direktivet bestämmelser om bl.a. personuppgiftsansvar, grundläggande krav för behandling av personuppgifter, information till den registrerade, skadestånd och straff.

Enligt en särskild bestämmelse i personuppgiftslagen, den s.k. missbruksregeln, behöver de flesta av lagens regler dock inte tillämpas på personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter (5 a §). Behandling av personuppgifter som faller in under missbruksregeln får dock inte utföras, om den innebär en kränkning av enskildas personliga integritet.

Personuppgiftslagen är tillämplig även utanför EU-rättens område och gäller både för myndigheter och enskilda som behandlar personuppgifter. Personuppgiftslagen är samtidigt subsidiär vilket innebär att lagens bestämmelser inte ska tillämpas om det finns avvikande bestämmelser i en annan lag eller förordning. Det finns en stor mängd sådana

bestämmelser i vad som brukar kallas särskilda registerförfattningar som framförallt reglerar hur olika myndigheter får behandla personuppgifter. Studiestödsdatalagen (2009:287) och polisdatalagen (2010:361) är exempel på sådana sektorsspecifika regleringar. Det finns också andra typer av författningar med särreglering av viss personuppgiftsbehandling, t.ex. kameraövervakningslagen som reglerar viss användning av övervakningskameror och den personuppgiftsbehandling som detta innebär.

4.5 Datainspektionens tillsyn

Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen och har därigenom det övergripande och generella ansvaret för tillsynen över behandling av personuppgifter. Datainspektionen kan t.ex. inleda tillsyn efter tips i media, klagomål från enskilda eller till följd av en särskilt riktad insats. Sådana insatser görs även inom ramen för den tillsyn som Datainspektionen bedriver enligt kameraövervakningslagen och har bl.a. tagit sikte på kameraövervakning på hotell, i skolor och i butiksanställdas personalutrymmen.

För att kunna genomföra sin tillsyn har Datainspektionen rätt att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, upplysningar om och dokumentation av behandlingen av personuppgifter och säkerheten vid denna, samt tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandling av personuppgifter (43 § PUL). Inspektioner kan exempelvis ske genom fältinspektion, enkätinspektion eller s.k. skrivbordsinspektion. Om Datainspektionen trots en begäran inte har fått tillräckligt underlag för att konstatera att behandlingen av personuppgifter är laglig får myndigheten vid vite förbjuda den ansvarige att behandla personuppgifter på annat sätt än genom lagring (44 § PUL). Dessutom kan den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar osanna uppgifter till Datainspektionen dömas till böter eller fängelse (49 § PUL).

Efter en avslutad utredning kan Datainspektionen genom ett föreläggande eller en rekommendation ange vilka åtgärder den personuppgiftsansvarige ska eller bör vidta för att komma tillrätta med felaktigheter. Datainspektionen kan också förbjuda den ansvarige att fortsätta behandla personuppgifter, besluta om säkerhetsåtgärder eller ansöka hos förvaltningsrätten om att personuppgifter som behandlats på ett olagligt sätt ska utplånas (45–47 §§ PUL).

En stor del av Datainspektionens arbete ägnas också åt förebyggande arbete i form av information och vägledning till personuppgiftsansvariga och personuppgiftsombud.

4.6 EU:s dataskyddsreform – dataskyddsförordningen och det nya dataskyddsdirektivet

4.6.1 Dataskyddsförordningen

Europaparlamentet och rådet har antagit förordningen (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan dataskyddsförordningen. Förordningen utgör en ny generell reglering för personuppgiftsbehandling inom EU och kommer att ersätta det nuvarande dataskyddsdirektivet när den börjar tillämpas den 25 maj 2018. Det huvudsakliga syftet med förordningen är att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet för personuppgifter för att förbättra den inre marknadens funktion och öka enskildas kontroll över sina personuppgifter.

Dataskyddsförordningen baseras till stor del på den struktur och reglering som finns i det nuvarande dataskyddsdirektivet men är i många avseenden mer detaljerad och innehåller även en rad nyheter. Förordningen kommer att vara direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater men förutsätter och möjliggör samtidigt kompletterande och specificerande nationella bestämmelser av olika slag. För svensk del innebär detta bl.a. att personuppgiftslagen måste upphävas och att nationell lagstiftning som i dag hänvisar eller på något sätt förhåller sig till personuppgiftslagens bestämmelser, såsom kameraövervakningslagen, behöver ses över och anpassas till den nya EU-regleringen.

En särskild utredare har fått i uppdrag att föreslå de anpassningar och kompletterande författningsbestämmelser på generell nivå som dataskyddsförordningen ger anledning till (Ju 2016:04, dir. 2016:15). Syftet med utredningen, som har antagit namnet Dataskyddsutredningen, är att säkerställa att det finns en generell och ändamålsenlig reglering om personuppgiftsbehandling som kompletterar dataskyddsförordningen och som är på plats när förordningen börjar tillämpas.

4.6.2 Det nya dataskyddsdirektivet

Samtidigt med dataskyddsförordningen antog Europaparlamentet och rådet direktivet EU 2016/681 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, nedan det nya dataskyddsdirektivet. Direktivet innehåller särregler för sådan personuppgiftsbehandling som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, inklusive att skydda mot samt förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten. Direktivet ska ha genomförts i svensk rätt senast den 6 maj 2018 och Utredningen om 2016 års

dataskyddsdirektiv (Ju 2016:06, dir. 2016:21) har i uppdrag att lämna förslag till hur ett sådant genomförande ska ske i svensk rätt.

4.7 Annan lagstiftning till skydd för den personliga integriteten

Sedan den 1 juli 2013 finns ett förbud mot kränkande fotografering i brottsbalken som tar sikte på sådan fotografering som innebär ett intrång i den fredade sfär som enskilda bör ha rätt till i förhållande till andra enskilda. Enligt 4 kap. 6 a § brottsbalken ska den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme, dömas för kränkande fotografering till böter eller fängelse i högst två år. Om fotograferingen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig ska inte dömas till ansvar och förbudet gäller inte den som fotograferar någon som ett led i en myndighets verksamhet. Om fotografering i stället sker öppet men mot någons vilja kan det i stället vara fråga om ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken. Den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ska vidare ersätta den skada som kränkningen innebär i enlighet med regleringen i skadeståndslagen (1972:207).

I betänkandet Integritet och straffskydd, SOU 2016:7, finns bl.a. förslag om att intrång i någons privatliv genom spridning av integritetskänsliga bilder och uppgifter ska kriminaliseras. En sådan kriminalisering skulle ge ett stärkt skydd mot olovlig spridning av t.ex. nakenbilder. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

5 Kameraövervakningslagen

5.1 Den svenska regleringen av kameraövervakning

Särskilda regler för användning av övervakningskameror har funnits i Sverige sedan 1977 då lagen (1977:20) om TV-övervakning infördes. Regelverket har därefter setts över ett antal gånger och bl.a. anpassats till EU:s dataskyddsdirektiv. Den nuvarande kameraövervakningslagen trädde i kraft den 1 juli 2013. Dessförinnan reglerades kameraövervakning i två lagar: lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning och personuppgiftslagen. Syftet med den nya lagen var att modernisera regleringen av kameraövervakning på ett sätt som skulle säkerställa balansen mellan intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål och intresset av att skydda den enskildes integritet (propositionen En ny kameraövervakningslag, prop. 2012/13:115).

Förutom Sverige är Danmark ett av få länder i EU som har en särskild lag om kameraövervakning (lov om tv-overvågning). I Norge finns i stället vissa bestämmelser om kameraövervakning i motsvarigheten till den svenska personuppgiftslagen (personupplysningsloven) medan det i Finland helt är den generella personuppgiftsregleringen som tillsammans med straffrättslig lagstiftning avgör vilken kameraövervakning som är tillåten. Bland dessa länder är det bara Sverige som har särskilda regler om tillstånd för kameraövervakning.

5.2 Definitioner och tillämpningsområde

Kameraövervakningslagen innehåller bestämmelser om kameraövervakning, dvs. användning av övervakningskameror och övrig övervakningsutrustning. Syftet med lagen är att tillgodose behovet av kameraövervakning för berättigade ändamål samtidigt som enskilda skyddas mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten (1 §). Lagen gäller i stället för personuppgiftslagen (6 §).

Med *övervakningskameror* avses enligt lagen TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning samt separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud vilka i samband med användning av sådan utrustning används för personövervakning (2 §).

Med *optisk* avses alla registreringar som kan ske med instrument inom det elektromagnetiska våglängdsspektrat för optisk strålning. *Elektronisk* innebär att förmedling, visning eller lagring av bilder sker genom elektronisk påverkan. Med *därmed jämförbara utrustningar* avses t.ex. utrustning som utnyttjar sådan elektromagnetisk strålning som röntgen och radiofrekvent strålning. Detta innebär att t.ex. röntgenkameror kan omfattas av lagen.

Kravet att kameran ska vara *uppsatt* innebär att placeringen av kameran ska ha en viss varaktighet. En kamera som endast används helt kortvarigt är därmed inte en övervakningskamera som omfattas av lagen. Att kameran ska kunna användas *utan att manövreras på platsen* innebär att den fortlöpande hanteringen av utrustningen inte ska ske på plats. Lagen är alltså inte tillämplig på handhållna kameror. Endast det förhållandet att en kamera sätts i gång på stället eller fungerar med inbyggd automatik innebär inte att den manövreras på platsen och att lagen inte är tillämplig. Med *personövervakning* avses att personer kan identifieras genom övervakningen. För att en möjlighet till identifiering ska anses föreligga krävs att sådana kännetecken kan iakttas som gör att man utan större osäkerhet kan skilja de personer som iakttas från andra personer. Så är fallet om hela personen eller personens ansikte syns tydligt. Även sådant som utmärkande klädsel, speciella kroppsrorelser eller särskild kroppsbyggnad kan möjliggöra identifiering. Exempel på *separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud* är mikrofoner och radiosändare som inte är inbyggda i en övervakningskamera (prop. 2012/13:115 s. 38 ff.).

Med *övrig övervakningsutrustning* avses separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial, exempelvis anordningar för att lagra inspelad film.

Lagen innehåller också definitioner av begreppen behandling, samtycke och personuppgifter (2 §). Definitionerna motsvarar i huvudsak definitionerna av dessa begrepp i personuppgiftslagen (3 §).

Kameraövervakningslagen gäller vid kameraövervakning med övervakningskameror som är uppsatta i Sverige, om den som bedriver övervakningen är etablerad i Sverige eller i tredjeland. Med tredjeland avses en stat som varken ingår i EU eller är ansluten till EES (2 §). Lagen gäller också vid behandling av bild- och ljudmaterial som tagits upp vid sådan övervakning, om behandlingen utförs av den som bedriver övervakningen eller för hans eller hennes räkning (3 §). Lagen gäller dock inte vid kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde, om övervakningen bedrivs av en fysisk person som ett led i en verksamhet av rent privat natur (5 §). Undantaget kan t.ex. omfatta kameraövervakning i en privatbostad när övervakningen bedrivs av den som bor där. Lagen gäller inte heller vid hemlig kameraövervakning (4 §).

5.3 Allmänna krav

För all kameraövervakning som omfattas av kameraövervakningslagen gäller att övervakningen ska bedrivas lagligt, enligt god sed och med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet (7 §). När kameraövervakning är laglig framgår av bestämmelserna i lagen, men kan också utläsas av andra bestämmelser, t.ex. straffbestämmelsen om kränkande fotografering (4 kap. 6 a § brottsbalken). Vad som är god sed kan exempelvis framgå av allmänna råd och branschöverenskommelser.

5.4 Kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde

5.4.1 Tillstånd är huvudregeln

Lagen skiljer mellan kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde och av en plats dit allmänheten inte har tillträde. För kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde gäller mer detaljerade bestämmelser som bl.a. innebär att det som huvudregel krävs tillstånd för att övervakningen ska vara tillåten (8 §). Denna skiljelinje har funnits sedan lång tid tillbaka och begreppet plats dit allmänheten har tillträde har blivit föremål för en omfattande praxis. Till platser dit allmänheten har tillträde räknas exempelvis gator, torg, parker, butiker, banker, restauranger, biografier och badhus. Även bussar i allmän kommunikation och taxibilar har ansetts vara platser till vilka allmänheten har tillträde. De flesta utrymmen inne i skolor och gemensamhetsutrymmen i flerfamiljshus anses däremot inte vara platser

dit allmänheten har tillträde. Detsamma gäller många arbetsplatser (prop. 2012/13:115 s. 28).

Tillstånd till kameraövervakning ska ges om intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad (9 §). Vid bedömningen av intresset av kameraövervakning ska det särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra därmed jämförliga ändamål. Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska det särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas. Utgångspunkten är att kameraövervakning endast ska utgöra ett komplement till andra åtgärder, särskilt brottsförebyggande åtgärder. Kameraövervakning bör alltså inte ses som ett hjälpmedel som ska användas i stället för andra säkerhetsåtgärder eller förebyggande insatser (prop. 2012/13:115 s. 148).

5.4.2 Vissa undantag från tillståndskravet

Det finns vissa undantag från tillståndskravet (10 §). Tillstånd krävs inte vid övervakning som sker med en övervakningskamera som för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön är uppsatt på ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren. Vidare är viss övervakning som bedrivs av Trafikverket tillståndsfri. Det gäller vägtrafikövervakning samt övervakning vid betalstationer för trängselskatt och infrastrukturavgifter. Tillstånd krävs inte heller vid trafikövervakning i en vägtunnel som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket, vid övervakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning eller vid övervakning till skydd för vissa skyddsobjekt. Undantag från tillståndsplikten gäller vidare vid övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning. Slutligen krävs det inte tillstånd vid övervakning i kasinon, om övervakningen har till syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott eller lösa tvister om spel mellan spelare och den som anordnar spelet.

I några fall får kameraövervakning också bedrivas under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts (11 §). Det gäller övervakning som bedrivs av Polismyndigheten eller räddningsledare, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka. Det gäller också övervakning som bedrivs av räddningsledare om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person. Slutligen gäller det övervakning som bedrivs av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats, och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott. Om ansökan om tillstånd görs inom en månad från det att övervakningen inleds, får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

5.4.3 Kameraövervakning efter anmälan

För vissa platser dit allmänheten har tillträde gäller att kameraövervakning är tillåten efter endast anmälan (12–15 §§). Vid dessa platser krävs alltså inte något tillstånd. En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp i en banklokal, en lokal hos ett kreditmarknadsföretag eller ett postkontor eller i området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal. Detsamma gäller vid uttagsautomater eller liknande anordningar. Vidare får en övervakningskamera sättas upp efter anmälan i en butikslokal eller i en yta i en butikslokal där det bedrivs bankverksamhet genom ombud eller postverksamhet. Motsvarande gäller för kameraövervakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation samt i parkeringshus.

Kameraövervakning efter anmälan är dock bara tillåten om vissa särskilt angivna förutsättningar är uppfyllda. Till exempel måste kameraövervakningen ha till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott eller, vad gäller övervakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, att förhindra olyckor eller begränsa verkningarna av en olycka. För butiker krävs vidare bl.a. att den som avser att bedriva övervakning har ingått en skriftlig överenskommelse om övervakningen med skyddsombudet, skyddskommittén eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen.

5.4.4 Ansökan och beslut om tillstånd

En ansökan om tillstånd till kameraövervakning ska göras hos länsstyrelsen i det län där övervakningen ska ske (16 §). En ansökan ska innehålla vissa uppgifter, bl.a. om vem ska bedriva kameraövervakningen, ändamålen med övervakningen och det område som kan övervakas (17 §). Om övervakningen avser en arbetsplats, ska ett yttrande från skyddsombudet, skyddskommittén, eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen lämnas in tillsammans med ansökan. Innan länsstyrelsen beslutar om tillstånd till kameraövervakning ska den kommun där övervakningen ska ske få tillfälle att yttra sig, om det inte är onödigt (18 §). Ansökningsförfarandet är vidare förenat med en ansökningsavgift som för närvarande uppgår till 3 700 kr (6 § kameraövervakningsförordningen [2013:463]).

Ett tillstånd ska förenas med villkor om hur kameraövervakningen får anordnas (19 §). Villkoren ska avse övervakningens ändamål, den utrustning som får användas och det område som får övervakas. Länsstyrelsen ska också besluta om de övriga villkor som behövs för tillståndet. Sådana villkor får avse upplysningar om övervakningen, upptagning, användning, bevarande eller annan behandling av bilder, avlyssning eller upptagning av ljud samt andra förhållanden som har betydelse för att skydda enskildas personliga integritet. Ett tillstånd får meddelas för en begränsad tid. Om förutsättningarna för ett tillstånd ändras, får länsstyrelsen besluta om nya villkor eller, om förutsättningarna för tillstånd inte längre uppfylls, återkalla tillståndet (20 §).

5.4.5 Anmälan

En anmälan om kameraövervakning ska göras hos länsstyrelsen i det län där kameraövervakningen ska ske (21 §). Anmälan ska innehålla vissa uppgifter, bl.a. vem som ska bedriva kameraövervakningen, vilken typ av verksamhet som övervakningen ska förekomma i samt om bilder ska spelas in och bevaras. Om de förhållanden som har redovisats i en anmälan ändras ska länsstyrelsen underrättas om förändringen.

5.5 Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde

För kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde krävs varken tillstånd eller anmälan. Kameraövervakning av sådana platser är tillåten i två olika situationer. För det första får övervakningen bedrivas, om den som ska övervakas har samtyckt till det (22 §). Med samtycke avses varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken någon, efter att ha fått information, godtar att bli kameraövervakad (2 §). Samtycket behöver inte vara skriftligt och den övervakade har rätt att när som helst återkalla samtycket. Om ett samtycke återkallas får ytterligare övervakning inte ske. För det andra får sådan kameraövervakning bedrivas utan samtycke, om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller för andra berättigade ändamål, och övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad (23 §). Vid denna bedömning ska särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas. Exempel på andra berättigade ändamål är skolors arbete med att förebygga och förhindra kränkningar av elever samt tillverkningsföretags kontroll av produktionsprocesser (prop. 2012/13:115 s. 154).

Den som bedriver kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska se till att övervakningen endast sker för särskilda och berättigade ändamål, att ändamålen med övervakningen dokumenteras och att övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen (24 §). Dessa krav gäller övervakning i båda de situationer som beskrivits ovan.

5.6 Upplysningsplikten

Vid all kameraövervakning enligt kameraövervakningslagen gäller som huvudregel en upplysningsplikt. Upplysning om kameraövervakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt (25 §). Upplysning ska också lämnas om vem som bedriver kameraövervakningen, om detta inte framgår av förhållandena på platsen. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen, ska det lämnas en särskild upplysning om detta. Upplysningsplikten inträder när övervakningsutrustningen sätts upp. Den som bedriver övervakningen

ska på begäran även informera den övervakade om ändamålet med övervakningen (26 §).

I vissa fall behöver det inte lämnas någon upplysning om kameraövervakningen (27 §). Det gäller vid övervakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning, vid övervakning till skydd för vissa skyddsobjekt och vid viss övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare. Det behöver inte heller lämnas någon upplysning vid övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning. Det finns också en möjlighet för länsstyrelsen att medge undantag från upplysningsplikten i enskilda fall, om det finns synnerliga skäl. Ett sådant undantag från upplysningsplikten får dock inte avse övervakning som omfattar avlyssning eller upptagning av ljud.

5.7 Behandling av bild- och ljudmaterial, tystnadsplikt m.m.

Kameraövervakningslagen innehåller ett antal bestämmelser som närmare reglerar hur bild- och ljudmaterial från kameraövervakning får behandlas. Flera av bestämmelserna motsvarar bestämmelser i personuppgiftslagen. Bestämmelserna innebär att den som bedriver kameraövervakning inte får behandla bild- och ljudmaterial från övervakningen för något ändamål som är oförenligt med det som materialet samlades in för (28 §). Dessutom får tillgång till bild- och ljudmaterial från kameraövervakning inte ges till fler personer än vad som behövs för att övervakningen ska kunna bedrivas (29 §).

Vidare ska den som bedriver kameraövervakning vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda bild- och ljudmaterialet (30 §). Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av de tekniska möjligheter som finns, kostnaden för åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen av materialet och hur känsligt materialet är. Det regleras också vad som gäller om någon bedriver kameraövervakning för någon annans räkning (31 §).

Dessutom regleras hur länge bild- och ljudmaterial från kameraövervakning får bevaras (32 §). Material från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde får bevaras under högst två månader, om inte länsstyrelsen beslutar om en längre bevarandetid. Material från övervakning av en plats dit allmänheten saknar tillträde får inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med övervakningen. Normalt bör materialet inte behöva bevaras under längre tid än vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde, dvs. högst två månader (prop. 2012/13:115 s. 124). När bild- eller ljudmaterial inte längre får bevaras ska det omedelbart förstöras. Om bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning används i någon annan verksamhet hos den som bedriver kameraövervakningen, ska dock i stället regleringen i personuppgiftslagen eller annan författning som

gäller för behandling av personuppgifter i den verksamheten, exempelvis polisdatalagen, tillämpas (33 §).

I kameraövervakningslagen anges vidare under vilka förutsättningar det är tillåtet att till tredjeland föra över sådant bild- och ljudmaterial från kameraövervakning som innehåller personuppgifter (34–36 §§). I lagen finns också en bestämmelse om tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter (37 §). I bestämmelsen anges att den som tar befattning med en uppgift som har inhämtats genom kameraövervakning inte får obehörigen röja eller utnyttja det som han eller hon på detta sätt har fått veta om någon enskilds personliga förhållanden. För det allmännas verksamhet hänvisas i stället till bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

5.8 Tillsyn

Datainspektionen har det centrala ansvaret för tillsyn enligt kameraövervakningslagen och utövar dessutom den operativa tillsynen över kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde (38 och 40 §§ samt 1 § kameraövervakningsförordningen). I Datainspektionens centrala tillsynsansvar ingår bl.a. att utvärdera rättstillämpningen och ge råd och stöd till länsstyrelserna. Länsstyrelserna utövar den operativa tillsynen över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde och ska se till att tillståndskravet och anmälningsplikten för uppsatta övervakningskameror som inte har tagits i bruk följs (39 §).

5.9 Skadestånd, straff och överklagande

Enligt kameraövervakningslagen ska den som bedriver kameraövervakning ersätta den övervakade för skada och kränkning av den personliga integriteten som kameraövervakning i strid med lagen har orsakat (44 §). Ersättningsskyldigheten kan jämkas i den utsträckning det är skäligt, om den som har bedrivit övervakningen visar att felet inte berodde på honom eller henne.

Lagen innehåller också bestämmelser om straff vid vissa överträdelser av lagen. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot exempelvis bestämmelserna om tillståndsplikt, anmälningsplikt eller upplysningsplikt döms till böter eller fängelse i högst ett år (45 §). Detsamma gäller den som bryter mot villkor i ett tillståndsbeslut. I ringa fall döms dock inte till ansvar. Övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt lagen kan förklaras förverkad (46 §).

Tillsynsmyndigheternas beslut enligt lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Datainspektionen har rätt att överklaga beslut om kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde. I vissa fall får beslut också överklagas av den kommun där övervakningen ska ske eller av en organisation som företräder de anställda på en arbetsplats som ska övervakas (47 § samt 3 § kameraövervakningsförordningen).

5.10 Utredningen om kameraövervakning – brottsbekämpning och integritetsskydd

Regeringen beslutade den 26 november 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning (Ju 2015:15, dir. 2015:125). Det övergripande syftet med uppdraget är att säkerställa att kameraövervakning kan användas där det behövs för att bekämpa brott och samtidigt garantera ett starkt skydd för den personliga integriteten. Utredaren ska mot denna bakgrund bl.a. analysera om möjligheterna till kameraövervakning på särskilt brottsutsatta platser och andra platser med förhöjt skyddsbehov behöver förbättras. Utredaren ska också undersöka hur lagens tillämpningsområde förhåller sig till användningen av ny teknik, ta ställning till om integritetsskyddet på vissa platser dit allmänheten inte har tillträde behöver förbättras samt analysera om Datainspektionen ska ges föreskriftsrätt när det gäller tillämpningen av kameraövervakningslagen.

Regeringen beslutade den 16 juni 2016 tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2016:54). Utredaren ska enligt tilläggsdirektiven också analysera hur regleringen i kameraövervakningslagen bör anpassas till den nya EU-rättsliga dataskyddsregleringen samt lämna de författningsförslag med anledning av detta som behövs och är lämpliga. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2017.

6 Drönartekniken

6.1 Drönartekniken

En drönare är ett obemannat luftfartyg som går under ett antal olika benämningar, bl.a. UAS (Unmanned Aerial System), UAV (Unmanned Aerial Vehicle) eller RPAS (Remotely Piloted Aircraft System). Begreppet luftfartyg är inte definierat i svensk rätt men används i bl.a. luftfartslagen (2010:500) och i 10 § första stycket 6 kameraövervakningslagen. En drönare är ofta utrustad med en kamera och fjärrstyrs normalt från marken eller programmeras att automatiskt flyga till en viss plats eller enligt en angiven rutt.

Drönartekniken har många potentiella användningsområden, t.ex. inom räddningsarbete, byggbesiktningar, skogs- och jordbruk och journalistisk verksamhet. En stor fördel med tekniken är att den kan användas i svårtillgängliga miljöer eller på platser som är farliga för människor. En ändamålsenlig användning av tekniken kan därför bidra till effektivisering av näringsverksamheter av en mängd olika slag men också vara ett viktigt verktyg t.ex. vid eftersökandet av försvunna personer. Tekniken kan vidare ha stor betydelse i arbetet för en säkrare arbetsmiljö och är dessutom fördelaktig från miljösynpunkt i de fall där alternativet är en traditionell helikopter. Drönare kan emellertid även användas i antagonistiska syften som terrorism, sabotage och spioneri samt riskera att röja säkerhetsskyddad verksamhet.

Enligt uppgift från Transportstyrelsens hemsida har i november 2016 nästan 1 600 aktörer giltiga tillstånd från myndigheten (se avsnitt 6.2) att bedriva verksamhet med obemannade luftfartyg. Bland dessa finns flera universitet, statliga myndigheter, kommuner, mediebolag, stora och små företag inom en mängd olika näringsgrenar samt privatpersoner.

6.2 Reglering om luftfartssäkerhet och skydd av geografisk information

Användningen av drönare aktualiserar viktiga frågor om bl.a. luftfartssäkerhet och skydd av geografisk information som styrs av andra svenska regelverk. När det gäller luftfartssäkerhet pågår dessutom förhandlingar om ett nytt gemensamt regelverk inom EU som är tänkt att innehålla ett ramverk för drönare (kommissionens förslag den 7 december 2015 till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av gemensamma bestämmelser på det civila luftfartsområdet och inrättande av Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet, och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 216/2008).

Luftfartslagen (2010:500) är tillämplig på alla sorters luftfartyg, även obemannade, och Transportstyrelsen har utfärdat särskilda föreskrifter om verksamhet med obemannade luftfartyg under 150 kg (TSFS 2009:88). För sådana obemannade luftfartyg som används eller är konstruerade för bland annat forskning, kommersiella ändamål eller för att flygas utom synhåll för piloten krävs ett särskilt tillstånd från Transportstyrelsen. Detta gäller oavsett hur litet luftfartyget är. För flygning i kontrollzon i anslutning till flygplatser krävs dessutom tillstånd från flygtrafikledningen. Luftrummet kan också innehålla andra typer av begränsningar för luftfarten som s.k. restriktionsområden, farliga områden och förbjudna områden. Obemannade luftfartyg över 150 kg regleras redan i dag på EU-nivå och kräver tillstånd från den europeiska luftfartsmyndigheten EASA.

Enligt lagen (2016:319) om skydd för geografisk information och den tillhörande förordningen (2016:320) om skydd för geografisk information krävs tillstånd för att sprida flygfoton eller liknande registreringar från en luftfarkost om dessa utgör en sammanställning av geografisk information. Vidare krävs tillstånd till sjömätning, dvs. registrering på ett beständigt sätt av geografisk information i ett visst vattenområde eller en viss sträcka av ett vattenområde, om sjömätningen utförs inom Sveriges sjöterritorium med undantag av insjöar, vattendrag och kanaler, samt till spridning av sådan information. Med geografisk information avses lägesbestämd information om förhållanden på och under markytan samt på och under sjö- och havsbotten. Tillstånd ska ges om sjömätningen eller spridningen inte kan antas medföra skada för totalförsvaret och beslutet om tillstånd får innehålla villkor om att den geografiska informationen endast får användas för ett visst ändamål eller efter iakttagande av särskilda säkerhetsåtgärder. Tillstånd till sjömätning ges av Försvarsmakten och tillstånd till spridning ges av Sjöfartsverket

om det är fråga om sjögeografisk information och i övrigt av Lantmäteriet.

6.3 Skyddslagen och säkerhetsskyddslagen

Genom regler i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) samt skyddslagen (2010:305) finns ett skydd mot användning av drönare i antagonistiska syften.

Säkerhetsskydd syftar till att förebygga spioneri, sabotage, terrorism och andra brott som kan hota rikets säkerhet samt att skydda uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen och som rör rikets säkerhet. Den som bedriver verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen ska identifiera de delar av verksamheten där konsekvenserna av ett angrepp kan få betydelse för rikets säkerhet eller som måste skyddas mot terrorism. Detta görs i en säkerhetsanalys. Baserat på säkerhetsanalysen måste verksamhetsutövaren bedöma vilka säkerhetsskyddsåtgärder som ska vidtas. En sådan åtgärd kan vara tillträdesbegränsning vilket innebär skydd mot att obehöriga får tillträde till platser där det finns tillgång till hemliga uppgifter eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs.

I betänkandet En ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25) föreslås att tillträdesbegränsning ska utvidgas till att även innebära ett förebyggande skydd mot skadlig påverkan mot sådana områden, byggnader, anläggningar eller objekt där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Syftet med detta är att åtgärderna ska omfatta även ett förebyggande skydd mot angrepp som sker utifrån eller på distans. Det kan t.ex. gälla direkta angrepp med sprängmedel eller sjukdomsalstrande organismer, eller situationer då någon med tekniska hjälpmedel obehörigen får insyn i den säkerhetskänsliga verksamheten. Tillträdesbegränsning föreslås byta namn till fysisk säkerhet. Betänkandet har remitterats.

Skyddslagen innehåller bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret, och grovt rån. För att tillgodose behovet av skydd kan det beslutas att vissa närmare angivna civila och militära byggnader, andra anläggningar, områden eller objekt ska vara skyddsobjekt. Ett beslut om skyddsobjekt innebär enligt 7 § skyddslagen att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Genom ett särskilt beslut får tillträdesförbudet förenas med ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Skyddslagen innehåller också bestämmelser om straff och förverkande.

7 Kameraövervakningslagens tillämpningsområde och den nya tekniken

För att kameraövervakningslagen ska vara tillämplig krävs att en kamera är uppsatt så att den, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning (se mer om definitionen av begreppet övervakningskamera i avsnitt 5.2). När den pågående utredningen om kameraövervakningslagen tillsattes ansågs det vara oklart huruvida lagen var tillämplig på kameror monterade på en drönare, i framrutan på en bil eller på ett cykelstyre. Genom två avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen har rättsläget numera klarlagts.

7.1 Kameraövervakningslagen är tillämplig på drönare

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom den 21 oktober 2016 slagit fast att en kamera som är monterad på en drönare är en sådan övervakningskamera som avses i 2 § kameraövervakningslagen (mål nr 78-16). Målet gällde en enskild näringsidkare som sökt tillstånd för att efter kundbeställningar fotografera olika objekt med drönare, mestadels fastigheter.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att kameran återkommande skulle fästas på drönaren och därför var att betrakta som uppsatt i lagens mening. Eftersom kameran fortlöpande skulle hanteras från marken, dvs. en plats klart åtskild från den där kameran var uppsatt, ansågs den inte manövreras på platsen. Domstolen konstaterade vidare att kameran var uppsatt på ett rörligt föremål och därför skulle kunna användas för personövervakning. Det saknade därmed betydelse om kameran faktiskt bara skulle användas på en sådan höjd att enskilda personer inte gick att identifiera på bilderna.

Kameraövervakningslagen bedömdes alltså vara tillämplig på den kamera som monterats på drönaren. Eftersom kameran skulle riktas mot platser dit allmänheten har tillträde krävdes det enligt Högsta förvaltningsdomstolen tillstånd till kameraövervakning. Målet återförvisades till förvaltningsrätten för prövning i själva tillståndsfrågan.

7.2 Kameraövervakningslagen är inte tillämplig på en dashcam

I en annan dom den 21 oktober 2016 slog Högsta förvaltningsdomstolen fast att en kamera som under färd är monterad på vindrutan i en bil (en s.k. dashcam) eller på ett cykelstyre inte är en sådan övervakningskamera som omfattas av kameraövervakningslagens tillämpningsområde (mål nr 4110-15). Även en sådan kamera skulle enligt domstolen betraktas som

uppsatt i kameraövervakningslagens mening. Eftersom kameran placerades i förarens omedelbara närhet och föraren skulle starta och stänga av kameran samt avgöra vad som skulle filmas genom att styra fordonet ansåg domstolen emellertid att en sådan kamera, till skillnad mot kameran på en drönare, manövrerades på platsen. Det var alltså inte fråga om en sådan övervakningskamera som omfattas av kameraövervakningslagens tillämpningsområde och något tillstånd krävdes således inte.

Högsta förvaltningsdomsstolens bedömning innebär att det normalt är personuppgiftslagen eller annan tillämplig personuppgiftsreglering (t.ex. polisdatalagen) som är tillämplig vid användningen av denna typ av kameror.

7.3 Datainspektionens information om tillstånd till kameraövervakning med drönare

Datainspektionen har tagit fram information till länsstyrelserna som kan användas vid bedömning av ansökningar om kameraövervakning med drönare (2016-11-16, diariern 22-2016). Datainspektionen anser bl.a. att tillstånd kan ges till kameraövervakning med drönare för efterforskning av försvunna personer och andra typer av räddningsändamål. Enligt Datainspektionen bör huvudregeln också vara att tillstånd ska ges för övervakning med drönare för andra samhällseliga syften så länge integritetsintresset reduceras till försumbarhet. Sådana syften är exempelvis forskning, tillsyn av skog och jordbruk och besiktning av byggnader.

Datainspektionen har också förslag på villkor som länsstyrelserna kan använda i sina tillståndsbeslut för att reducera integritetsintresset vid kameraövervakning med drönare. Sådana villkor kan exempelvis innebära att kameran ska stängas av om personer från allmänheten beträder området eller att bilderna i dessa fall ska raderas omedelbart eller i nära anslutning till övervakningen. Villkoren kan också innebära att kameran bara får aktiveras på en viss höjd eller att den ska ha olika typer av inbyggd teknik som reducerar integritetsriskerna. Genom att samtidigt meddela villkor om vilken typ av område som får övervakas och i vilka områden som övervakningen inte får ske, (t.ex. i närheten av bostadsbebyggelse, friluftsområden och badplatser) kan enligt Datainspektionen också generella tillstånd meddelas så att tillstånd inte behöver sökas för varje flygning eller uppdrag.

8 Hur ska användningen av kamerautrustade drönare för berättigade ändamål säkerställas?

8.1 Kameraövervakningslagen bör ändras

Promemorians bedömning: Kameraövervakningslagen bör ändras så att möjligheterna att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål säkerställs samtidigt som ett starkt integritetsskydd garanteras.

Skälen för bedömningen

Efter Högsta förvaltningsdomstolens vägledande avgörande (se avsnitt 7.2) står det klart att kameraövervakningslagen är tillämplig på kamerautrustade drönare. Detta innebär att det krävs tillstånd till kameraövervakning för att använda en sådan drönare på en plats dit allmänheten har tillträde.

Tillstånd till kameraövervakning ska enligt 9 § första stycket kameraövervakningslagen ges om intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Enligt 9 § andra stycket ska vid bedömningen av intresset av kameraövervakning särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra därmed jämförliga ändamål. I förarbetena har uttalats att även andra legitima syften än brottsbekämpning och förhindrandet av olyckor bör godtas om integritetsriskerna är helt försumbara (propositionen Lag om allmän kameraövervakning, prop. 1997/98:64 s. 28 och prop. 2012/13:115 s. 81). Möjligheterna att få tillstånd till kameraövervakning för andra ändamål än de som anges i lagen är således begränsade. Det kan konstateras att kamerautrustade drönare till stor del används för andra ändamål än de som anges i lagen.

Det torde, som framgår av informationen från Datainspektionen (se avsnitt 7.4), i och för sig vara möjligt att få tillstånd för viss användning av kamerautrustade drönare. Eftersom vägledande avgöranden saknas råder dock en osäkerhet kring i vilken utsträckning tillstånd kan ges. I många fall framstår samtidigt en tillståndsprövning för användning av drönare i sig som svår att motivera eftersom tekniken inte i första hand används för personövervakning. Ett ansökningsförfarande tar dessutom tid och är förenat med en inte obetydlig avgift. Om ett tillstånd ges kan det dessutom innehålla villkor som försvårar eller omöjliggör en effektiv användning av tekniken. Det finns således en betydande risk att verksamheten i en snabbt växande bransch försvåras i onödan. Detta riskerar i sin tur att hämma teknikutvecklingen och drabba centrala samhälleliga intressen.

Eftersom kameraövervakningslagen inte är tillämplig på företag som är etablerade i en annan EU-stat, kan bolag etablerade i grannländer använda drönare tillståndsfritt i Sverige. Detta innebär att den nuvarande regleringen riskerar att snedvrider konkurrensen för sådan mobil

kameraanvändning som möjliggörs av drönartekniken. Därtill kommer att den EU-rättsliga dataskyddsregleringen som börjar tillämpas i maj 2018 kommer att innebära en större harmonisering av reglerna för personuppgiftsbehandling inom EU, särskilt för den privata sektorn. Detta kan innebära att det inte kommer att vara möjligt att behålla ett generellt tillståndskrav inom den privata sektorn för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde.

Frågor om ändamålsenlig användning av ny teknik ingår visserligen i uppdraget till den pågående utredningen om kameraövervakningslagen. Utredningen ska emellertid redovisa sitt uppdrag först i juni 2017 och en ny reglering som bygger på utredningens förslag kan troligtvis inte träda i kraft förrän tidigast våren 2018. Det är angeläget att det finns goda möjligheter att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål innan dess. Kameraövervakningslagen bör därför ändras så att möjligheterna att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål säkerställs samtidigt som ett starkt integritetsskydd garanteras. I de följande avsnitten bedöms alternativa möjligheter till sådana ändringar.

8.2 Ett undantag från tillståndsplikten för kamerautrustade drönare bör inte införas

Promemorians bedömning: Det bör inte införas ett undantag från tillståndsplikten eller en anmälningsplikt i kameraövervakningslagen för användning av kamerautrustade drönare.

Skälen för bedömningen

Som har konstaterats i avsnitt 8.1 torde det huvudsakliga hindret mot en ändamålsenlig användning av drönare för berättigade ändamål vara tillståndsprövningen i 8 § kameraövervakningslagen. Ett sätt att lösa detta problem skulle kunna vara att införa ett undantag från tillståndsplikten för viss användning av drönare. För att underlätta länsstyrelsernas möjlighet att bedriva tillsyn skulle ett sådant undantag kunna kombineras med en anmälningsplikt.

Huvudregeln med tillståndsplikt för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde har bl.a. motiverats med att synen på kameraövervakning förändras över tiden och att det är lämpligt att det görs en proportionalitetsbedömning i varje enskilt fall för att kameraövervakningen ska kunna uppfylla relevanta behov och krav vid varje givet tillfälle (prop. 2012/13:115 s. 47). Det har samtidigt konstaterats att det i vissa fall finns ett så starkt objektivet intresse av kameraövervakning att det inte är påkallat med en individuell prövning i varje enskilt fall. Om avvägningen mellan övervakningsintresset och integritetsintresset normalt innebär att tillstånd ges för övervakning på vissa typer av platser har det exempelvis ansetts tillräckligt att kameraövervakningen anmäls (prop. 2012/13:115 s. 51–75). Så är fallet för bl.a. kameraövervakning i en banklokal eller vid en uttagsautomat i en butikslokal och i ett parkeringshus, så länge övervakningen sker för

att förebygga, avslöja eller utreda brott. Motsvarande gäller för kameraövervakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation där övervakningen också får syfta till att förhindra olyckor eller begränsa verkningarna av en olycka (12–14 §§).

Gemensamt för undantagen från tillståndsplikten i kameraövervakningslagen är att de avser kameraövervakning på väl avgränsade platser eller för vissa specifika och särskilt angelägna syften. Så är fallet även för de undantag som uttryckligen tar sikte på eller omfattar kameror uppsatta på ett fordon. Enligt 10 § första stycket 1 krävs det t.ex. inte något tillstånd vid övervakning som sker med en övervakningskamera som för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön är uppsatt på ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren. Undantaget omfattar bl.a. s.k. backkameror i bilar som har ett mycket begränsat upptagningsområde varför integritetsriskerna kan betraktas som försumbara. Inte heller krävs det enligt 10 § första stycket 6 kameraövervakningslagen tillstånd vid sådan övervakning som Försvarmakten bedriver från fordon, flyg, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning. Detta undantag har motiverats med att Försvarmaktens intresse av att kunna använda den aktuella typen av utrustning generellt sett får anses väga tyngre än det begränsade ingrepp i den personliga integriteten som användningen kan medföra (prop. 2012/13:115 s. 55). Även de tillfälliga möjligheterna till undantag i 11 § kameraövervakningslagen för Polismyndigheten, räddningsledare och Säkerhetspolisen omfattar kameror uppsatta på fordon. Undantagen har dock begränsats genom olika typer av krav på överhängande fara för att de ska vara tillämpliga.

Det skulle vara mycket svårt att utforma ett undantag för kamerautrustade drönare som enbart träffar sådan användning där övervakningsintresset generellt sett väger tyngre än integritetsintresset. Dels finns berättigade ändamål av vitt skilda slag för användning av drönartekniken och dels är det svårt att i förväg i lagstiftningen bestämma eller avgränsa det övervakade området. Ett undantag från tillståndsplikten skulle möjligen kunna begränsas så att undantaget i vart fall inte omfattar sådan användning av kamerautrustade drönare där själva syftet är att övervaka personer. I många fall riskerar dock människor att fångas på bild av kameran ändå, trots att detta inte har varit avsikten. Ett undantag från tillståndsplikten skulle därför riskera att resultera i både gränsdragningsproblem och ett bristfälligt integritets-skydd.

För att säkerställa möjligheterna att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål och samtidigt tillgodose kraven på ett starkt skydd för den personliga integriteten bör därför andra lösningar övervägas.

8.3 Viss användning av kamerautrustade drönare bör undantas från kameraövervakningslagens tillämpningsområde

Promemorians förslag: Kameraövervakningslagen ska inte tillämpas på kameraövervakning som bedrivs med en övervakningskamera som är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet.

Skälen för förslaget

Ett sätt att säkerställa att kameraövervakningslagen inte hindrar användning av kamerautrustade drönare för berättigade ändamål är att helt eller delvis undanta dem från lagens tillämpningsområde. Detta skulle innebära att det blir personuppgiftslagen eller annan integritetsskyddande reglering utan krav på tillstånd som ska tillämpas i stället. Lagtekniskt skulle detta kunna åstadkommas antingen genom en ändring i definitionen av begreppet övervakningskamera eller genom införandet av en särskild undantagsbestämmelse.

Definitionen av begreppet övervakningskamera i 2 § kameraövervakningslagen har som tidigare konstaterats varit i huvudsak oförändrad sedan 1977. Det är svårt att justera denna definition utan att samtidigt riskera oförutsedda och oönskade konsekvenser för annan övervakning. Det är inte möjligt att inom ramen för denna promemoria fullt ut överblicka konsekvenserna av en sådan ändring. Att ändra i lagens definition av begreppet övervakningskamera är således inte ett lämpligt alternativ.

Ett annat sätt att undanta drönare från kameraövervakningslagens tillämpningsområde är att införa en särskild undantagsbestämmelse. Kameraövervakningslagen innehåller redan särskilda undantagsbestämmelser för bl.a. hemlig kameraövervakning (4 §) och viss övervakning av rent privat natur (5 §).

Frågan är då hur en sådan undantagsbestämmelse bör utformas. Det skulle kunna hävdas att kameraövervakningslagen i vart fall inte borde vara tillämplig på sådan användning av kamerautrustade drönare som vare sig syftar till eller innebär någon personövervakning. Det som i dag avgör om kameraövervakningslagen är tillämplig eller inte är dock om kameran kan användas för personövervakning (2 §). Tillståndsplikten gäller vidare redan när kameran sätts upp så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde (8 §). Att göra ett undantag från tillämpningsområdet som bara tar sikte på den faktiska användningen av kamerautrustade drönare skulle därför vara inkonsekvent och riskera att orsaka nya gränsdragnings- och tillämpningsproblem.

Ett undantag från lagens tillämpningsområde bör i stället ges en mer generell utformning och omfatta sådan övervakning som sker med kamerautrustade drönare. En betydande fördel med en sådan lösning är att den är förhållandevis enkel att tillämpa och att gränsdragnings-svårigheterna skulle vara begränsade. Eftersom tillståndsförfarandet inte bör vara ett lika stort problem för myndigheter och det dessutom finns tillämpliga undantag för vissa myndigheters användning av drönare bör

ett sådant undantag i nuläget inte omfatta myndigheter (se avsnitt 8.2 om Försvarsmakten, Polismyndigheten, räddningsledare och Säkerhetspolisen).

Om den privata sektorns användning av kamerautrustade drönare undantas från kameraövervakningslagens tillämpningsområde kommer den integritetsskyddande regleringen i personuppgiftslagen att bli tillämplig i stället. De personuppgifter som behandlas vid kameraövervakning är normalt inte strukturerade på ett sådant sätt som avses i den s.k. missbruksregeln i 5 a § PUL (prop. 2012/13:115 s. 31). Enligt den regeln behöver de flesta av lagens regler inte tillämpas på behandling av personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter. Behandling av personuppgifter som faller in under missbruksregeln får dock inte utföras om behandlingen innebär en kränkning av enskildas personliga integritet. Begreppet personuppgiftsbehandling definieras i 3 § PUL och omfattar i detta avseende bl.a. all registrering av identifierbara personer med kameran, oavsett om inspelning eller fotografering sker. Om inspelning eller fotografering sker gäller dessutom att materialet inte heller får behandlas på ett sätt som innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet.

Missbruksmodellen infördes i personuppgiftslagen den 1 januari 2007. Bakgrunden var framför allt att den tekniska utvecklingen ansågs innebära att regleringen inte var anpassad för den utbredda användningen av datoriserad informationsteknik för ostrukturerad vardagshandling och kommunikation (propositionen Översyn av personuppgiftslagen, prop. 2005/06:173 s. 18–24.). Bedömningen av vad som är en kränkning ska enligt förarbetena till bestämmelsen inte göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som behandlas utan måste ta sin utgångspunkt i t.ex. vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller har riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till (prop. 2005/06:173 s. 27). Det kan i sammanhanget nämnas att dataskyddsförordningen, som ska tillämpas från den 25 maj 2018, inte innehåller någon motsvarighet till missbruksregeln.

Före 2013 års kameraövervakningslag reglerades kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde genom missbruksregeln i personuppgiftslagen. I Datainspektionens praxis tillämpades regleringen på ett sätt som liknade det vid tillståndsprövningen enligt dåvarande 6 § lag om allmän kameraövervakning. Det gjordes med andra ord en prövning av om övervakningsintresset vägde tyngre än integritetsintresset i det enskilda fallet (prop. 2012/13:115 s. 55). Vid denna prövning beaktade Datainspektionen bl.a. syftet med övervakningen, behovet av övervakningen, graden av integritetsintrång, alternativa möjligheter till kameraövervakning, tiden och omfattningen av övervakningen, vilken information som gavs till de enskilda, bevarandetid och tillgång till eventuellt inspelat material (En ny kameraövervakningslag, SOU 2009:87, s. 83–84). Att dessa faktorer har stor betydelse vid bedömningen av vad som är integritetskränkande har bekräftats av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2011 ref. 77). Vid införandet av 2013 års kameraövervakningslag ansåg den dåvarande

regeringen i och för sig att förutsättningarna för kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde borde komma till uttryck på ett tydligare sätt än genom missbruksregeln. Regeringen uttalade emellertid samtidigt att det fanns skäl som talade för att missbruksregeln i praktiken gav ett tillfredsställande skydd (prop. 2012/13:115 s. 76–77).

Det är av avgörande betydelse att kamerautrustade drönare inte används på ett sätt som kränker den personliga integriteten. Detta säkerställs genom regleringen i personuppgiftslagen. Att använda drönartekniken i syfte att övervaka människor utan att de har möjlighet att upptäcka det är ett exempel på en sådan kränkning som missbruksregeln i personuppgiftslagen skyddar mot. Det ankommer således på den som använder drönarteknik att göra det på ett öppet sätt och vidta andra åtgärder som säkerställer att användningen inte leder till men för någon enskild. Detta kan bl.a. ske genom en tydlig märkning av vem drönaren tillhör, att information lämnas till enskilda på marken och att positionsljus används om det är mörkt.

Datainspektionen utövar tillsyn enligt personuppgiftslagen och har flera sätt att uppmärksamma och komma till rätta med otillåten personuppgiftsbehandling (se avsnitt 4.5). Den som behandlar personuppgifter i strid med missbruksregeln i personuppgiftslagen kan bli skadeståndsskyldig och i vissa fall också dömas till straff. En prövning av förutsättningarna att använda kamerautrustade drönare i enlighet med Datainspektionens tidigare tillämpning av missbruksregeln i 5 a § PUL skulle därför i praktiken ge enskilda ett omfattande skydd mot integritetskränkande övervakning. Detta gäller t.ex. användning av tekniken för personövervakning i icke-legitima syften och olika former av dold övervakning. Ytterligare skydd finns dessutom genom brottsbalkens bestämmelser om bl.a. kränkande fotografering och ofredande. Sammantaget måste en sådan ordning anses innebära ett starkt och fullgott integritetsskydd för enskilda samtidigt som möjligheterna att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål säkerställs.

Mot denna bakgrund bör det införas ett undantag som innebär att kameraövervakningslagen inte gäller vid kameraövervakning som bedrivs med en kamera som är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet. I dessa fall kommer därmed i stället personuppgiftslagen att tillämpas. Det föreslagna undantaget är en lösning som ska gälla i avvaktan på att den pågående utredningen om kameraövervakningslagen lägger fram förslag till en mer permanent reglering av frågan.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

<p>Promemorians förslag: Den nya bestämmelsen i kameraövervakningslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2017. Beslut om tillstånd till sådan kameraövervakning som undantas från</p>

kameraövervakningslagens tillämpningsområde och som har meddelats före ikraftträdandet upphör samtidigt att gälla.

Skälen för förslaget

Det är angeläget att det finns goda förutsättningar att använda kamerautrustade drönare för berättigade ändamål. Förslaget bör därför träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 augusti 2017.

Det är viktigt för både användarna av drönartekniken och tillsynsmyndigheterna att det är tydligt vilket regelverk som ska tillämpas efter ikraftträdandet. Den som har fått tillstånd enligt den nuvarande ordningen kommer i regel ha rätt att använda kameran på ett mer flexibelt sätt vid en tillämpning av regleringen i personuppgiftslagen. Om beslut om tillstånd enligt kameraövervakningslagen skulle fortsätta att gälla skulle användarna därför riskera att bli begränsade av olika villkor i besluten på ett sätt som inte är motiverat. Dessutom skulle fördelningen av tillsynsansvaret mellan Datainspektionen och länsstyrelserna riskera att bli otydlig och svår att hantera i praktiken. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som klargör att beslut om tillstånd till sådan kameraövervakning som undantas från kameraövervakningslagens tillämpningsområde och som har meddelats före ikraftträdandet upphör att gälla. Det blir därmed regleringen i personuppgiftslagen som kommer att gälla i stället.

10 Konsekvenser

Promemorians bedömning: Förslaget bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för det allmänna.

Förslaget innebär regelförenklingar för enskilda och företag och bedöms medföra positiva konsekvenser för sysselsättningen, framförallt hos små företag som inriktar sig på användning eller utveckling av drönarteknik.

Förslaget innebär en lämplig avvägning mellan intresset av att använda drönartekniken för berättigade ändamål och skyddet av den personliga integriteten.

Skälen för bedömningen

Det är länsstyrelserna som utövar tillsyn över att kameraövervakningslagen följs på platser dit allmänheten har tillträde. Det aktuella förslaget innebär att den privata sektorns användning av kamerautrustade drönare i stället ska regleras genom personuppgiftslagen, vilket medför att tillsynsansvaret övergår till Datainspektionen. Länsstyrelserna kommer inte heller att handlägga ärenden om tillstånd för kameraövervakning med just drönare. Detta torde utgöra en högst begränsad del av länsstyrelsernas verksamhet varför förslaget påverkar situationen för länsstyrelserna ytterst marginellt.

De tillsynsuppgifter som tillförs Datainspektionen är begränsade och bedöms kunna utföras inom befintlig budget. Utredningen om kameraövervakningslagen – brottsbekämpning och integritetsskydd (Ju 2015:14) har i uppdrag att analysera om tillsynsansvaret på kameraövervakningsområdet behöver anpassas med anledning av den nya EU-rättsliga dataskyddsregleringen och bedöma vilka ekonomiska konsekvenser detta skulle innebära för de berörda myndigheterna. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 juni 2017.

Förslaget innebär regelförenklingar för enskilda och företag eftersom det inte längre behövs tillstånd till kameraövervakning vid användningen av kamerautrustade drönare. Förslaget får positiva effekter för små företags konkurrensförmåga och villkor i förhållande till större företag, i den mån tillståndsförfarandet har varit en begränsande faktor för dessa. Förslaget bedöms också medföra positiva konsekvenser för sysselsättningen, framförallt hos små företag som inriktar sig på användning eller utveckling av drönarteknik.

En prövning av förutsättningarna att använda kamerautrustade drönare i enlighet med regleringen i personuppgiftslagen ger enskilda ett omfattande skydd mot integritetskränkande övervakning. Ytterligare skydd finns genom brottsbalkens bestämmelser om bl.a. kränkande fotografering och ofredande. Förslaget innebär därför en lämplig avvägning mellan intresset av att använda drönartekniken för berättigade ändamål och skyddet av den personliga integriteten.

11 Författningskommentar

11.1 Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460)

5 a §

Lagen gäller inte vid kameraövervakning som bedrivs med en övervakningskamera som är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet.

I paragrafen, som är ny, görs undantag från kameraövervakningslagens tillämpningsområde för kameraövervakning med obemannade luftfartyg som bedrivs av någon annan än en myndighet. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Genom paragrafen undantas övervakning med kameror uppsatta på obemannade luftfartyg från lagens tillämpningsområde, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet. Sådan övervakning kommer i stället att omfattas av regleringen i personuppgiftslagen.

Begreppet luftfartyg används redan i kameraövervakningslagen (10 § första stycket 6) och har samma innebörd som i luftfartslagen (2010:500). Ett obemannat luftfartyg saknar bemanning av en pilot och fjärrstyrs i stället exempelvis från en plats på marken eller programmeras

att automatiskt flyga till en viss plats eller enligt en given rutt. Begreppet drönare brukar användas som ett samlingsbegrepp för dessa farkoster.

Kameraövervakningslagen gäller även fortsättningsvis för myndigheters kameraövervakning med drönare. Med myndighet avses samtliga statliga och kommunala organ med undantag för riksdagen och de kommunala beslutande församlingarna. För andra aktörers användning av kamerautrustade drönare gäller i stället personuppgiftslagens bestämmelser.